

บัวในกาย

ท่านพุทธทาส อินทปัญโญ ได้แสดงอุบายธรรมเป็นกลอนที่น่าคิดว่า

“ทานอกตัวทำไมให้ป่วยการ
ดอกบัวบานอยู่ในเราอย่าเช่าไป”

จริตของปุถุชนมักเพ่งเล็งความผิดผู้อื่นใครทำอะไรที่ไหน เป็นต้องรู้ไปเสียหมด บางเรื่องแม้มีผิดนิดก็ยังอดสำหรับสับสนไปตามรู้ตามเห็นจนไม่สบายใจ หรือนำมาสนทนาปสาสะกันเป็นการสนุก และบางครั้งก็อาจทำให้เกิดความหมางใจระหว่างผู้พูดกับผู้ถูกกล่าวถึงอีกด้วย สรุปแล้วจะหาประโยชน์จากสิ่งที่ทำไปไม่ได้เลย สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงได้เตือนให้พุทธศาสนิกชนพึงสำรวมระวังกาย วาจาใจของตนเป็นสำคัญ

การสำรวมกาย วาจา ใจ เป็นการตั้งตนไว้ชอบในมงคลสูตร กล่าวไว้ว่า “อตตสัมมา ปณิธิ” หมายถึงการครองตนด้วยความมีสติสัมปชัญญะ เมื่อเรามีสติและสัมปชัญญะบริบูรณ์ การกระทำผิดย่อมไม่เกิดขึ้น เพราะเหตุที่ว่าความระลึกได้และความรู้สึกตัวเป็นปรากฏการณ์สำคัญที่ยับยั้งการประกอบกรรมไม่สมควร อันจะนำไปสู่กายทุจริต วาจาทุจริต และมโนทุจริตในที่สุด

ปัญญาถือเป็นสิ่งสำคัญในพุทธศาสนา เพราะปัญญานำไปสู่วิชา คือความรู้เท่าทันกิเลส ซึ่งจะนำไปสู่ความหลุดพ้นแห่งสังสารวัฏ พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งไกลตัวเป็นสิ่งสูงเกินเอื้อม ทั้งๆ ที่ไม่เคยลองปฏิบัติ ไม่เคยลองที่จะยื่นมือไปจับ แท้ที่จริงแล้วธรรมเหล่านี้มีอยู่ในตัวเราทุกคนที่จะควบคุมและฝึกฝนนำตัวเองเป็นนายของตนได้ แต่เหตุที่คนไม่เห็นธรรมเพราะมัวแต่่นำจิตไปสอดส่อง

บุคคลอื่น ยอมให้บุคคลอื่นมีอิทธิพลเหนือเรา แล้วเราเองก็เดินไปตามสิ่งที่เห็นและรับรู้ โดยมีเคยสำรวจพฤติกรรมของตนเลย ผู้ที่ประพฤดิเช่นนี้แม้จะทรงไว้ซึ่งความรู้ในหลักธรรมครบทั้งสามตะกร้า ก็ยอมหาความสุขที่แท้จริงไม่ได้ เพราะต้องทุกข์ ต้องสุข ต้องขี้ม ต้องร้องไห้ ตามพฤติกรรมของผู้ที่เราเอาจิตไปคอยสอดส่อง หรือไม่ก็เป็นผู้ที่ทำพฤติกรรมไม่ควรเสียเอง เพราะไม่ได้สำรวมระวังกาย วาจา ใจ

ผู้ที่ดำรงตนอยู่ด้วยอัปมาทธรรมย่อมสำรวจจิตของตนอยู่เสมอ จะไม่นำจิตไปจับผิดผู้อื่น เพราะเหตุที่ว่าสรรพชีวิตมีทุกข์เป็นเจ้าของ ไม่มีใครช่วยใครให้พ้นทุกข์ได้นอกจากตัวเอง ดังที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า พระองค์ไม่ใช่ผู้ทำให้ใครพ้นทุกข์พระองค์เป็นเพียงผู้ชี้ทางให้พ้นทุกข์เท่านั้นหากผู้ใดไม่ปฏิบัติย่อมไม่พ้นทุกข์

ในชีวิตประจำวันเราย่อมพบและเห็นพฤติกรรมต่างๆ มากมายทั้งโดยเจตนา และไม่เจตนา ทั้งของบุคคลใกล้ชิดและบุคคลที่ห่างออกไปมีทั้งพอใจและไม่พอใจ เราควรจะนำสิ่งที่พบเห็นนั้นมาพิจารณาตัวเราเองว่าเราเป็นเช่นนั้นหรือไม่ชั่วดีดีห่างต่างกันอย่างไร พึงนำมาสำรวจเพื่อความสำรวมแห่งตนอย่ามัวแต่เพ่งโทษผู้อื่น ความสุขสงบก็จะเกิดขึ้นด้วยคุณสมบัติภายในตนเอง ด้วยจิตที่จดจ่อกับการปรับปรุงพัฒนาตน มิใช่จิตที่จดจ่อแต่ผู้อื่น